

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025/2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de Învățământ superior	UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
1.2. Facultatea	DE TEOLOGIE ORTODOXĂ JUSTINIAN PATRIARHUL
1.3. Departamentul	DE TEOLOGIE ISTORICĂ, BIBLICĂ ȘI FILOLOGIE
1.4. Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5. Ciclul de studii	LICENȚĂ
1.6. Programul de studii	TEOLOGIE PASTORALĂ

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ						
2.2. Titularul activităților de curs	lect. dr. Sebastian-Laurențiu NAZĂRU						
2.3. Titularul activităților de seminar	lect. dr. Alexandru Atanase BARNA						
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	3.2. Din care Curs	2	3.3. Seminar	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	3.5. Din care Curs	28	3.6. Seminar	14
Distribuția fondului de timp					
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					14
Pregătire seminare/ laborator, teme, referate, portofolii și eseuri					12
Tutorat					8
Alte activități					4
3.7. Total ore de studiu individual					58
3.8. Total ore pe semestru					100
3.9. Număr de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoașterea istoriei universale din al doilea mileniu creștin (aspecte generale).
4.2. de competențe	Capacitatea de interpretare a unui izvor istoric.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu tablă și cu proiector. Prezența la cursuri sau online în proporție de 75%.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală dotată cu tablă și cu proiector. Prezența la seminar sau online în proporție de 80%, pregătirea textelor și a referatelor recomandate săptămânal de profesorul care seminarizează.

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul descrie sistematic și rațional concepte religioase și teologice, raportându-se la evoluția lor istorică și le explică în mod critic și argumentat. - Absolventul deține informații solide privind evoluția gândirii și a literaturii creștine de-a lungul istoriei. - Absolventul cunoaște metodologia teoretică utilizată în cercetarea științifică ce constă în efectuarea de cercetări de fond, construirea unei ipoteze, testarea acesteia, analizarea datelor și încheierea rezultatelor.
Aptitudini	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul analizează sistematic teorii și concepte teologice și acceptă dialogul cu privire la o varietate de teme controversate, de pe poziții de toleranță religioasă, identificând fundamente creștine comune mai multor grupuri religioase. - Absolventul utilizează idei și argumente din literatura creștină în contexte diverse, completând ori dezvoltând noi direcții ale gândirii teologice. - Absolventul dezvoltă alianțe, contacte sau parteneriate și realizează schimburi de informații cu alte persoane. Promovează colaborările integrate și deschise în cadrul cărora diferite părți interesate creează în comun inovații și cercetare cu o valoare comună. Își creează profilul sau marca personală și se face vizibil(ă) și accesibil(ă) în medii de relaționare față în față și online.
Responsabilitate și autonomie	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul gândește critic, monitorizează și respectă teorii, doctrine și reglementări canonice, evitând erori doctrinare și acceptă păreri noi în limitele dogmatice și canonice. - Absolventul comunică argumentat păreri și idei teologice, face sinteze și poate crea concepte noi pe baza informațiilor deținute, având capacitatea de acceptare a diversității opiniilor și ideilor. - Absolventul dă dovadă de considerație față de ceilalți, precum și de colegialitate. Ascultă, oferă feedback și răspunde în mod perceptiv altora, ceea ce implică, de asemenea, supravegherea și conducerea personalului într-un cadru profesional. Redactează și editează texte științifice, academice sau administrative pe diferite teme, cu rigoare deontologică.

7. Conținuturi

7.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Situația generală în Răsărit la începutul mileniului al II-lea creștin 2. Patriarhia Ecumenică (de la 1054 până astăzi) 3. Patriarhia Alexandriei (din secolul al XI-lea până astăzi) 4. Patriarhia Antiohiei (din secolul al XI-lea până astăzi) 5. Patriarhia Ierusalimului (din secolul al XI-lea până astăzi) 6. Biserica Ortodoxă Rusă (din 988 până astăzi) 7. Biserica Ortodoxă Sârbă (din secolul al XI-lea până astăzi) 8. Biserica Ortodoxă Bulgară (din secolul al XI-lea până astăzi) 9. Biserica Ortodoxă Georgiană (din secolul al XI-lea până astăzi) 10. Arhiepiscopia Ciprului, Biserica Ortodoxă a Greciei și Biserica Ortodoxă a Albaniei 11. Biserica Ortodoxă din Polonia și Biserica Ortodoxă din Cehia și Slovacia	Prelegere, discuții	2 ore

<p>12. Monahismul în Răsărit în mileniul II. Muntele Athos. Isihasmul. Paisianismul</p> <p>13. Conferințele panortodoxe. Pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. Biserica Ortodoxă și Mișcarea Ecumenică</p> <p>14. Configurația actuală a creștinismului</p>		
<p>Bibliografie:</p> <p>CHIFĂR, Nicolae, Preot, <i>Istoria creștinismului</i>, 4 vol., Iași, Trinitas, 1999-2005 [a doua ediție: Sibiu, Ed. Universității Lucian Blaga, 2007].</p> <p>COMBY, Jean, <i>Să citim istoria Bisericii</i>, 2 vol., trad. de Mihaela Voicu și Mariana Petrișor, București, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, 1999-2001.</p> <p>DRĂGOI, Eugen, Preot, <i>Istoria creștinismului în date</i>, Galați, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, 2004.</p> <p>DUMEA, Emil, <i>Teme de istorie a Bisericii</i>, Iași, Editura Sapiența, 2002.</p> <p>FRANZEN, August, BAUMER, Remigius, <i>Istoria papilor</i>, traducere de Pr. Romulus Pop, București, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, 1996.</p> <p>FRANZEN, August, <i>Mică istorie a Bisericii</i>, traducere de Marius Ivașcu, Târgu-Lăpuș, Galaxia Gutenberg, 2009.</p> <p>HERTLING, Ludwig, <i>Istoria Bisericii</i>, trad. de Emil Dumea, Ed. Ars Longa, 1998.</p> <p>HUSSEY, Joan Mervyn, <i>The Orthodox Church in the Byzantine Empire</i>, Oxford, 1986 [reeditare: Oxford/New York, Oxford University Press, 2010].</p> <p>IONIȚĂ, Viorel, <i>Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009 – Spre Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe</i>, București, Basilica, 2013.</p> <p>KELLY, J.N.D., <i>The Oxford Dictionary of Popes</i>, Oxford, Oxford University Press, 1986.</p> <p>MAYEUR, J. M. ET ALII (eds.), <i>Histoire du christianisme, des origines à nos jours, V. Apogée de la papauté et expansion de la Chrétienté: 1054-1274</i>, sous la responsabilité de André Vauchez, Paris, Desclée, 1993.</p> <p>MINOIS, Georges, <i>Istoria Evului Mediu. O mie de ani de splendoare și ticăloșie</i>, (Orion), București, Editura Nemira 2021.</p> <p>OȚEȚEA, Andrei, <i>Renașterea și Reforma</i>, București, Ed. Științifică, 1968.</p> <p>PAPADAKIS, Aristeides; MEYENDORFF, John, <i>The Christian East and the Rise of the Papacy: the Church 1071-1453 A.D.</i>, (Church in History, 4) Crestwood, New York, 1994 [versiunea franceză: <i>L'Orient chrétien et l'essor de la Papauté. L'Église de 1071 à 1453</i>, traduction par Françoise Lhoest, (Théologies), Paris, Cerf, 2001].</p> <p>PLATON, Alexandru-Florin Platon; RĂDVAN, Laurențiu, MALEON, Bogdan-Petru, <i>O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu. De la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice (secolele V-XVJ)</i>, Iași, Polirom, 2010.</p> <p>POPESCU, Teodor M.; BODOGAE, Teodor, Pr.; STĂNESCU, George Gh., <i>Istoria bisericească universală</i>, 2 vol., București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1956.</p> <p>RĂMUREANU, Ioan, Preot, <i>Istoria bisericească universală</i>, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004.</p> <p>RĂMUREANU, Ioan, Preot; ȘESAN, Milan, Preot; BODOGAE, Teodor, Preot, <i>Istoria Bisericească Universală</i>, vol. II (1054-1982), București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1993.</p> <p>RUNCIMAN, Steven, <i>Marea Biserică în captivitate</i>, București, Sophia, 2013.</p> <p>SCHMEMANN, Alexander, <i>The Historical Road of Eastern Orthodoxy</i>, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1963 [ediția în limba română: <i>O istorie a Bisericii de Răsărit</i>, trad. de Vasile Gavrilă, București, Ed. Sophia, 2016].</p> <p>WARE, Timothy, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe</i>, trad. de Alexandra Petrea, București, Aldo Press, 1993.</p> <p>WARE, Kallistos, Mitropolit de Diokleia, <i>Teologia polemică greacă în perioada stăpânirii turcești. Contribuția lui Eustratie Argenti</i>, Iași, Editura Doxologia, 2021.</p>		
<p>7.2 Seminar</p> <p>1. Seminar introductiv</p> <p>2. Seminar metodologic (metodologia de cercetare în teologia istorică)</p> <p>3. Seminar metodologic (întocmirea aparatului critic al unui text științific, norme de citare bibliografică)</p> <p>4. Seminar metodologic (metodologia de redactare a lucrării de seminar, a referatului științific și a tezei de licență)</p> <p>5. Viața Sfântului Grigorie Palama</p> <p>6. Începuturile controverselor isihaste. Disputa cu Varlaam din Calabria</p>	<p>Metode de predare</p> <p>Discuții și analiza textelor</p>	<p>Observații</p> <p>1 oră</p>

<p>7. Sinodul isihast din 1341. Disputa cu Achindin</p> <p>8. Sinodul isihast din 1351. Controversa cu Nichifor Gregoras</p> <p>9. „Captivitatea otomană” a Patriarhatului Ecumenic</p> <p>10. Ghenadie Scholarios și Mehmed al II-lea</p> <p>11. Mărturisiri oficiale de credință ortodoxă: Petru Movilă, Pravoslavnică Mărturisire</p> <p>12. Mărturisiri oficiale de credință ortodoxă: Dositei al II-lea Nottaras, Pavăza Ortodoxiei</p> <p>13. Mărturisiri particulare de credință ortodoxă: Nicolae Milescu Spătarul, Manual sau Steaua Orientului strălucind Occidentului</p> <p>14. Seminar recapitulativ</p>		
---	--	--

Bibliografie:

- BENGA, Daniel, Preot, *Metodologia studiului și cercetării științifice în Teologie*, București, Ed. Sophia, 2003.
- CHADWICK, Henry, *East and West, the Making of a Rift in the Church: from Apostolic Times until the Council of Florence*, Oxford, Oxford University Press, 2003.
- CHIFĂR, Nicolae, Preot, *Istoria creștinismului*, 4 vol., Iași, Trinitas, 1999-2005 [a doua ediție: Sibiu, Ed. Universității Lucian Blaga, 2007].
- ICĂ, Ioan, Preot, „Sinodul constantinopolitan din 1285 și pnevmatologia patr. Grigorie al II-lea Cipriotelul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 32 (1987), 2, p. 47-78.
- KOLBABA, T.M., *The Byzantine Lists: Errors of the Latins*, Urbana, 2000.
- POPESCU, Teodor M.; BODOGAE, Teodor, Pr.; STĂNESCU, George Gh., *Istoria bisericească universală*, 2 vol., Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1956.
- RĂMUREANU, Ioan, Pr. Prof. Dr.; ȘESAN, Milan, Pr. Prof. Dr.; BODOGAE, Teodor, Pr. Prof. Dr., *Istoria Bisericească Universală*, vol. II, ediție revăzută și completată, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- „Tomosul aghioritic în apărarea isihaiștilor (august 1340)”, în: *Tomosuri dogmatice. Viața. Slujba. Dosarele canonizării. Scrieri I*, Studiu introductiv și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Ed. Deisis, 2009, pp. 155-164.
- „Tomosul sinodului constantinopolitan din iunie 1341 împotriva lui Varlaam”, în: *Tomosuri dogmatice. Viața. Slujba. Dosarele canonizării. Scrieri I*, Studiu introductiv și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Ed. Deisis, 2009, pp. 165-188.
- Nicolae Spătarul MILESCU, *Manual sau Steaua Orientului strălucind Occidentului*, Institutul European, București, 1997, pp. 5-26.
- Mărturisirea lui Dositei*, în: *Candela*, 53-54 (1942-1943), pp. 173-256.
- Mărturisirea Patriarhului Dositei (1672). Mărturisirea atribuită Patriarhului Chiril Lucaris (1629). Enciclica patriarhilor răsăriteni împotriva non-juraților (1723)*, trad. de Vasile Loichița, Iași, Ed. Doxologia, 2019.
- PETRU MOVILĂ, *Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe (1642)*, traducere de Al. Elian, Ed. Institutului Biblic, București, 1981.
- PETRU MOVILĂ, *Mărturisirea ortodoxă a credinței universale și apostolice a Bisericii Răsăritului*, trad. de Traian Diaconescu, (Apologetica. Izvoare), Iași, Ed. Doxologia, 2019.
- CIUREA, Al.I., „Mărturisirea de credință a spătarului Nicolae Milescu: *Stella Orientalis Occidentali Splendens*”, *Ortodoxia*, 10 (1958), 4, pp. 511-538.
- ICĂ, Ioan Jr., Preot, „Sfântul Grigorie Palama în context geopolitic – cronologie comentată”, în: *Tomosuri dogmatice. Viața. Slujba. Dosarele canonizării. Scrieri I*, Studiu introductiv și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Ed. Deisis, 2009, pp. 45-83.
- MANU, Dănuț, „Importanța Sinoadelor răsăritene din sec. XVII pentru unitatea Ortodoxiei (teză de doctorat)”, *Ortodoxia*, 39 (1987), 3, pp. 92-104; 4, pp. 33-55 și 39 (1987), 4, pp. 56-90.
- Meyendorff, Jean, *Biserica ortodoxă ieri și azi*, București, Editura Anastasia, 1996, pp. 87-117, 126-133.
- RĂMUREANU (PULPEA), Ioan, Preot, „Ghenadie II Scholarios, primul patriarh ecumenic sub turci”, *Ortodoxia*, 8 (1956), 1, pp. 71-109.
- RĂMUREANU, Ioan, Preot, „Mărturisirea de credință a patriarhului ecumenic Ghenadie Scholarios”, *Ortodoxia*, 36 (1984), 4, pp. 462-499.
- RUNCIMAN, Steven, *Marea Biserică în captivitate*, București, Sophia, 2013, pp. 185-229.
- STĂNILOAE, Dumitru, Pr., *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, București, Editura Institutului Biblic și de

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

--

9. Evaluare

Tip de activitate	9.1. Criterii de evaluare	9.2. Metode de evaluare	9.3. Pondere din nota finală
9.4. Curs	Evaluare finală Participarea la dezbaterile și întrebările născute din predare	Examen scris	60% 10%
9.5. Seminar	Verificare pe parcurs și test de evaluare	Evaluarea intervențiilor	30%
Standard minimum de performanță	Înțelegerea marilor etape ale istoriei Bisericii; identificarea marilor direcții ale gândirii teologice creștine; însușirea reperelor și noțiunilor fundamentale de istorie bisericească. Lectura și interpretarea unui document istoric în contextul dat. Definirea conceptelor care se înscriu în aria istoriei bisericești. Analiza și interpretarea datelor istorice.		

Data Completării
29.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament
30.09.2025

Semnătura Directorului de Departament